

Meerkeuzevragen

1. Inleiding

Over de wenselijkheid van het gebruik van meerkeuzevragen in toetsen werd en wordt verschillend gedacht. Mensen als Bloom, Engelhart, Furst, Hill en Krathwohl (1956) waren tegenstanders van meerkeuzevragen. Zij meenden dat je er alleen lagere denkvaardigheden als herinneren mee kunt toetsen. Dat vinden ook Ten Boske en Bruijns: *'Bloom's hoogste niveaus -creëren en evaluatie- kunnen niet gemeten worden met de multiple choice toets, evenals creativiteit en originaliteit.'* Anderen, zoals Hancock (1994), zijn van mening dat je er wel degelijk ook begrip, toepassen, analyse en waardering mee kunt toetsen. Masters, Hulsmeyer, Pike, Leichthy, Miller en Verst (2001) hebben voordelen en nadelen van meerkeuzevragen op een rijtje gezet. Zij noemen als voordelen: efficiënt, objectief, gemakkelijk na te kijken, en geschikt om allerlei inhoud te toetsen. Als nadelen noemen zij o.a. dat meerkeuzevragen leerlingen uitnodigen om te gokken, dat ze verkeerd geïnterpreteerd kunnen worden en moeilijk om te maken zijn.

Hieronder zetten we de belangrijkste voor- en nadelen van meerkeuzevragen op een rijtje:

Voordelen

- Beperkte nakijktijd
- De psychometrische kwaliteit van toetsvragen (d.m.v. statistische analyses) kan geanalyseerd worden.
- Betrouwbaar.
- Het beantwoorden van de vragen kost relatief weinig tijd. Daardoor kunnen er veel vragen worden gesteld. Dit komt de betrouwbaarheid ten goede en zorgt ervoor dat een groot deel van de leerdoelen afgedekt kan worden.
- (Digitale) toetsvragen kunnen worden bijgehouden in een databank en eenvoudig worden hergebruikt.
- Meerkeuzevragen bieden de mogelijkheid om de toets digitaal af te nemen en eventueel te voorzien van direct toegankelijke feedback.

Nadelen

- Het formuleren van goede toetsvragen is erg tijdrovend en moeilijk. Onderzoek van Ten Cate en collega's (2008) liet zien dat bij de meeste toetsen die zij analyseerden een van de drie afleiders zo onwaarschijnlijk was dat deze nauwelijks werd gekozen door studenten. Zo'n afleider heeft dan een beperkte discriminerende waarde (zie hieronder 'slechte meerkeuzevragen').
- Ook al kunnen met meerkeuzevragen ook hogere denkprocessen getoetst worden, dat geldt niet voor leeruitkomsten zoals: creativiteit, toelichting geven, schrijfvaardigheid. Het gaat immers om het herkennen van het goede antwoord en niet om het zelfstandig creëren ervan.
- Hoewel ook de zogenaamde hogere denkprocessen als analyse en waardering (evaluatie) via meerkeuzevragen kunnen worden getoetst, is het maken van valide toetsvragen complex en tijdrovend.

2. Moeilijkheidsgraad van meerkeuzevragen

Hoe moeilijk meerkeuzevragen zijn, wordt door verschillende factoren bepaald, o.a.:

- De kwaliteit van de vraag. Als de afleiders onzorgvuldig zijn geformuleerd, waardoor een of meer van de afleiders snel als onjuist kunnen worden bestempeld wordt de vraag eenvoudiger.
- Een meerkeuzevraag die beantwoord kan worden op basis van globaal aanwezige kennis zal eenvoudiger zijn dan een meerkeuzevraag die leerlingen slechts kunnen beantwoorden via een logische redenering, waarbij duidelijk slechts een van de afleiders juist kan zijn.

3. Checklist gesloten vragen

Hieronder staat een checklist, ontwikkeld door Breukers e.a. (2011), die gebruikt kan worden om de kwaliteit van een meerkeuzevraag te beoordelen. Als op alle vragen met 'ja', dan wel 'nee' geantwoord kan worden geantwoord, dan is de vraag correct.

Checklist voor gesloten vragen			
criterium		Ja*	Nee*
Validiteit	1. Is de inhoud van de vraag in overeenstemming met het leerdoel?	*	
	2. Is er een probleem in de stam gesteld?	*	
	3. Is de vraag vakinhoudelijk juist?	*	
	4. Zijn de alternatieven plausibel?	*	
	5. Zijn de alternatieven in alfabetische of logische volgorde gerangschikt?	*	
	6. Sluiten de alternatieven aan op de stam?	*	
	7. Is de vraag geschikt voor het niveau van de studenten die deze cursus volgen?	*	
	8. Is de vraag met gezond verstand op te lossen?		*
	9. Is het een strikvraag?		*
	10. Sluit het juiste alternatief qua woordkeuze en stijl te sterk aan bij de stam in relatie tot de afleiders?		*
	11. Is er een overlap in de betekenis van de alternatieven?		*
	12. Zijn de alternatieven te homogeen dan wel te heterogeen?		*
Objectiviteit	1. Is de stam ondubbelzinnig (eenduidig) geformuleerd?	*	
	2. Zijn deskundigen het eens over het goede antwoord?	*	
	3. Bevat de stam/stelling voldoende informatie om het juiste alternatief te kunnen aanstrepen?	*	
	4. Vraagt de vraag naar de mening van de student?		*
	5. Is meer dan één alternatief juist?		*

Checklist voor gesloten vragen			
criterium		Ja*	Nee*
Efficiëntie	1. Is het taalgebruik aangepast aan het niveau van de kandidaat/cursus?	*	
	2. Is de vraag grammaticaal goed en logisch geformuleerd?	*	
	3. Is de vorm van de vraag de meest geschikte toetsvorm?	*	
	4. Is de vraag duidelijk, kort en bondig geformuleerd?	*	
	5. Bevat de stam van de vraag meer informatie dan nodig is?		*
	6. Bevat de vraag een dubbele ontkenning?		*
	7. Is de vraag onnodige negatief gesteld?		*
	8. Zijn de zinnen in de vraag of in het probleem te ingewikkeld?		*
	9. Bevat de vraag onnodig vakjargon?		*
Moeilijkheidsgraad	1. Bevat de vraag meer dan één vraag of probleem?		*
	2. Is de stelling of zijn de alternatieven te moeilijk of te gemakkelijk?		*
* Sommige vragen moeten beantwoord worden met 'ja' en sommige met 'nee'. De vakken met de wenselijke antwoorden zijn grijs en bevatten een *.			

4. Wanneer is een vraag een goede meerkeuzevraag?

Een goede meerkeuzevraag voldoet, volgens de website van Teelen, aan een aantal eisen met betrekking tot de criteria efficiëntie, specificiteit, relevantie en objectiviteit. In onderstaand schema wordt aangegeven welke dat zijn. n. Voor elke eis wordt aangegeven op welk criterium deze betrekking heeft.

E= Efficiëntie
 S= Specificiteit
 R= Relevantie
 O= Objectiviteit

De vraag

moet aansluiten bij de inhoud van de toetsterm;	R
moet aansluiten bij het niveau van de toetsterm zoals aangegeven in de toetsmatrijs;	R
mag geen bias (vertekend beeld) door leeftijd, sekse, cultuur, geloof en dergelijke opleveren;	S
mag geen dubbele ontkenning bevatten;	E
mag geen strikvraag zijn.	O/E

De stam

moet een duidelijke probleemstelling of vraag bevatten	O/E
mag maar één probleemstelling of vraag bevatten	E/S
moet bij voorkeur positief geformuleerd zijn	E
mag geen absolute of vage formuleringen bevatten	S
mag geen (grammaticale) aanwijzingen in de richting van het juiste antwoord bevatten	S
moet kort en bondig geformuleerd zijn en mag geen overbodige informatie bevatten die de kandidaat kan afleiden	E
mag maar op één manier kunnen worden geïnterpreteerd	O/E
Vermijd zoveel mogelijk de lijdende vorm	E
vermijd zoveel mogelijk samengestelde zinnen	E
Vermijd tangconstructies	E

De sleutel

mag niet tot discussie tussen deskundige leiden	O
mag geen absolute of vage formuleringen bevatten	S
mag niet het meest gespecificeerde of langste alternatief zijn	S
mag niet als 'alle van bovenstaande' of 'geen van bovenstaande' geformuleerd zijn	R/E

De afleiders

moeten elkaar uitsluiten (mogen niet onderling afhankelijk zijn)	S
moeten qua lengte, woordgebruik en formulering met elkaar en met de sleutel vergelijkbaar zijn (homogeniteit)	S
moeten plausibel zijn voor degenen die de stof niet goed hebben bestudeerd	S
moeten inhoudelijk en grammaticaal goed aansluiten op de stam	S
mogen geen woordherhalingen bevatten	E
mogen geen absolute of vage formuleringen bevatten	S
mogen niet als 'alle van bovenstaande' of 'geen van bovenstaande' geformuleerd zijn	R/E
moeten in een logische volgorde gerangschikt worden	E/S
mogen geen letterlijke teksten of voorbeelden uit de leerstof bevatten	S

Voorbeelden van goede meerkeuzevragen

Voorbeeld 1

Om deze vraag te kunnen beantwoorden moeten leerlingen een gedegen kennis hebben van (de gevolgen van) het Marshallplan.

Welke bewering over het Marshallplan is juist?

- a. Het Marshallplan heeft het samengaan van Oost- en West-Duitsland mogelijk gemaakt.
- b. Het Marshallplan heeft de kans op een verenigd Europa vergroot.
- c. Het Marshallplan was gericht op het economisch herstel van de door de oorlog getroffen landen in Europa.
- d. Het Marshallplan zorgde ervoor dat de invloed van de Sovjetunie in West-Europa werd versterkt.
- e. Het Marshallplan zorgde ervoor dat alle Oost- en West-Europese landen economische hulp kregen.

Voorbeeld 2

Alleen door goed redeneren (op basis van hun kennis van de Koude Oorlog) kunnen leerlingen deze vraag goed beantwoorden.

Op welke kaart is met een dikke lijn het IJzeren Gordijn in 1955 te herkennen?

vier kaartjes van Europa rond 1955

kaart 1

kaart 2

kaart 3

kaart 4

- a. Kaart 1
- b. Kaart 2
- c. Kaart 3
- d. Kaart 4

Voorbeeld 3

In deze opdracht moeten leerlingen de kaart van Europa kennen en weten welke van de genummerde landen tot het Warschaupakt behoorden.

Bron

Een kaart van Europa met acht genummerde landen (1955):

Gebruik de bron

2p Na de Tweede Wereldoorlog werd een aantal Europese landen door het Westen gezien als satellietstaten van de Sovjet-Unie.

Welke vier landen op de kaart werden gezien als satellietstaten?

- a. 1, 3, 4 en 5
- b. 1, 4, 5 en 6
- c. 1, 4, 6 en 7
- d. 2, 3, 5 en 6
- e. 2, 4, 5 en 6
- f. 3, 4, 5 en 6
- g. 3, 4, 5 en 7
- h. 3, 5, 6 en 7

Voorbeeld 4

In deze vraag moeten leerlingen de begrippen als hervorming en openheid koppelen aan Perestrojka en Glasnost en vervolgens aan de juiste persoon.

Op welke Russische leider is de volgende uitspraak van toepassing?

'Hij heeft geprobeerd zijn land te hervormen door een politiek van hervorming en openheid. Dat moest ook gelden voor de enorme macht van de communistische partij.'

- a. Lenin
- b. Stalin
- c. Gorbatsjov
- d. Poetin

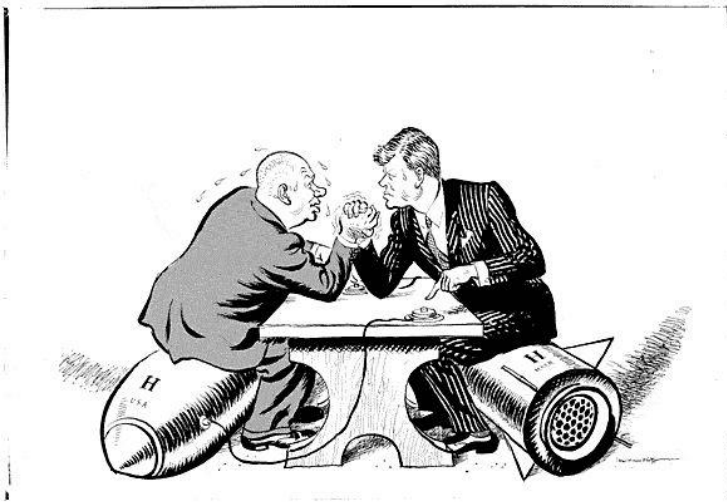
Voorbeeld 5

Onderstaande vraag is alleen een voorbeeld van een goede meerkeuzevraag als de leerlingen kweten hoe Chroetsjov en Kennedy eruitzagen. Zij moeten beide politici en de bommen waarop zij zitten koppelen aan de Cubacrisis.

Noot:

Of een vraag moeilijk of eenvoudig is, is geen criterium voor een goede of slechte vraag.

Bron

Gebruik de bron

Over welk conflict in de Koude Oorlog geeft de bron informatie?

- a. de Korea-oorlog
- b. de Hongaarse opstand
- c. de Cubacrisis
- d. het conflict in Tsjechoslowakije in 1968
- e. de Vietnamoorlog

Voorbeeld 6

Bron

De Duitse Siamese tweeling (Duitse spotprent)

Uit welke jaar kan deze prent stammen?

- a. 1939
- b. 1945
- c. 1948
- d. 1950
- e. 1995

Voorbeeld 7

Vier teksten uit verschillende verdragen.

tekst 1

Alle mensen zijn vrij en gelijk geboren. Zij hebben een verstand en een geweten. Zij behoren zich tegenover elkaar in de geest van broederschap te gedragen.

tekst 2

De partijen komen overeen, dat een gewapende aanval tegen één of meer van de lidstaten als een aanval tegen haar allen zal worden beschouwd.

tekst 3

Het verwijderen van de bestaande belemmeringen vereist eensgezind optreden. Op deze manier garanderen we onze groei, het evenwicht in het handelsverkeer en de eerlijkheid in de concurrentie.

tekst 4

Wij hebben besloten onze krachten te verenigen om de internationale vrede en veiligheid te bewaren. Wij doen een beroep op de internationale instellingen om de economische en sociale vooruitgang van alle volken in de wereld te begunstigen.

Gebruik de bron

Welke tekst is afkomstig uit het oprichtingsverdrag van de Europese Economische Gemeenschap in 1957?

- A. tekst 1
- B. tekst 2
- C. tekst 3
- D. tekst 4

Meerkeuzevaardigheden en historisch denken en redeneren

In tegenstelling tot wat vaak wordt beweerd, is het goed mogelijk historische denk- en redeneerwijzen op zichzelf te toetsen, los van het bestuderen van inhoud. Een voordeel is dat de leerlingen zich dan goed op de denkwijzen zélf concentreren en door te oefenen met het toepassen van historische denk- en redeneerwijzen los van een bepaalde inhoud, wordt de kans groter dat zij die bij iedere willekeurige inhoud kunnen toepassen. Dit type toetsing is daarmee goed bruikbaar als onderdeel van formatief handelen.

Hieronder staat een aantal voorbeelden van dergelijke vragen die zich richten op historisch denken en redeneren.

Voorbeeld 1 (bron, vraagstelling, relevantie, betrouwbaarheid)

Fragment uit een brief van Hendrik Colijn aan zijn ouders d.d. 17 december 1894. Colijn is op dat moment officier in het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger. Hij schrijft over de inname op 18 november 1894 van het paleis (Poeri) van de plaatselijke vorst te Tjakranegara op het eiland Lombok, gelegen ten oosten van het eiland Java in Indonesië.

"We realiseerden ons dat van deze dag veel, zeer veel afhing. Als we immers bij de aanval op de Poeri zouden worden teruggeslagen en de vijand ons de baas zou blijven, was het eind niet te overzien. Op Java waren geen troepen meer, en als daar in Bantam, Solo of Djokja een opstand zou uitbreken, zouden we het onderspit delven. Alleen ten koste van ontzettende offers zou het ons lukken ons geschokte gezag in Indië te herstellen."

Zeg van elke bewering of deze juist of onjuist is.

Uitspraak	Juist of onjuist
1. De informatie die de bron oplevert, is afhankelijk van de vraagstelling van de onderzoeker.	
2. De bron is relevant voor iedere vraagstelling die de schrijver van een biografie over Colijn zou kunnen hebben	

Wat moet de onderzoeker in zijn overwegingen betrekken als hij de **betrouwbaarheid** van de bron wil beoordelen? Kies twee juiste antwoorden.

- Het feit dat het gaat om een privé-brief, gericht aan de ouders van Colijn.
- Het gegeven dat de Nederlanders het onderspit zouden delven als in Bantam, Solo of Djokja een opstand zou uitbreken.
- Het feit dat Colijn zelf aanwezig was bij de zaken die hij beschrijft.
- Het feit dat op Java geen troepen meer waren.

Antwoorden

juist, onjuist, keuzes a en c.

Juist' en 'onjuist' gelden in dit verband voor iedere bron: **informatie is altijd afhankelijk van de vraagstelling, en een bron is nooit zomaar relevant voor iedere vraag**. De keuzes a en c hebben te maken met de aard van de bron en de persoon van de schrijver. De keuzes b en d beschrijven algemene standen van zaken die niet van invloed zijn op de bron.

Voorbeeld 2 (historische vraagstellingen)

Aan het eind van de negentiende eeuw beweerde het Franse boerenmeisje Bernadette Soubirous in een grot in de Pyreneeën de Heilige Maagd Maria te hebben gezien. Sindsdien zijn pelgrimsreizen naar Lourdes op gang gekomen en uitgegroeid tot een massaal verschijnsel. Vanaf het begin leidde dat tot meningsverschillen. Enerzijds begeven zich jaarlijks miljoenen enthousiastelingen naar het Franse stadje in de hoop er vertroosting, inspiratie of genezing te vinden, aan de andere kant roept deze collectieve religieuze beleving gevoelens van ergernis

en vijandigheid op.

Welke twee van de volgende vragen zijn voorbeelden van historische vraagstellingen over dit verschijnsel?

- Zijn de genezingen in Lourdes echt of eerder een vorm van psychose?
- Hoe zijn de grotten in de Pyreneeën ontstaan?
- Welke rol hebben veronderstelde 'verschijningen van Maria' gespeeld in de godsdienstige beleving van de Zuid-Franse boerenbevolking?
- Hoe is Lourdes uitgegroeid tot het grootste christelijke bedevaartsoord?
- Waarom heeft de Heilige Maagd juist een arm boerenmeisje als medium uitgekozen?
- Hoe kunnen de massabedevaarten naar Lourdes de economie van de Pyreneeën ten goede komen?

Antwoorden: c en d.

(De overige vragen zijn geen historische vragen, maar psychologische, geologische, theologische en economische.)

Voorbeeld 3 (betrouwbaarheid, relevantie en representativiteit van bronnen)

Een historicus die de slavernij in de Verenigde Staten in de 19e eeuw bestudeert, komt de volgende twee bronnen tegen:

Bron 1

Herinneringen van de ex-slaaf Solomon Northup in het boek Twaalf jaren slaaf (1853):

"Op onze plantage waren honderdvijftig slaven. Er ging zelden een dag voorbij zonder een pak slaag met de zweep. Wie niet genoeg katoen geplukt had, werd apart genomen, uitgekleed, moest met het gezicht naar beneden op de grond gaan liggen, en kreeg er dan van langs. Ik overdrijf niet als ik zeg dat op onze plantage de klappen van de zweep en het gillen van de slaven van zonsopgang tot bedtijd te horen was. Zo ging het er in het katoenplukseizoen elke dag aan toe."

Bron 2

Herinneringen van de 87-jarige Millie Evans - verteld in 1936 - over haar jeugd als slavin:

"'s Nachts was ik altijd bij mijn moeder, overdag verzorgde mijn meesteres mij. Die riep ons altijd naar haar huis om te eten. Ze dacht dat kleine zwarte kinderen altijd honger hadden tussen de maaltijden in. Soms gaf ze ons koekjes en melk. De melk zat in een grote bak waar we allemaal uit dronken, met de koekjes nog in de hand. Ik zie het nog voor me. Het was een fijne tijd. We kregen genoeg te eten. Jazeker! Meer dan genoeg. De oude meester kon geen afscheid nemen van zijn negers, en de negers wilden niet bij hem weg."

De historicus wil weten of slaven doorgaans slecht of goed behandeld werden. Welke zaken moet hij dan, na lezing van deze twee bronnen, nog onderzoeken? Kies twee juiste

antwoorden.

- a. De betrouwbaarheid van de bronnen.
- b. De representativiteit van de bronnen.
- c. De relevantie van de bronnen.
- d. De kwantiteit van de bronnen.

Antwoord: a en b.

De relevantie van de bronnen hoeft hij niet meer te onderzoeken, want ze gaan evident over de vraag die hij heeft. De vraag heeft geen betrekking op de kwantiteit van de bronnen; de hoeveelheid bronnen is wel van belang in relatie tot de representativiteit ervan. Inderdaad moeten betrouwbaarheid en representativiteit onderzocht worden, omdat de vraag luidt of slaven doorgaans slecht werden behandeld).

Voorbeeld 4 (continuïteit, vergelijkbaarheid, objectiviteit, interpretatie)

Dit bronzen beeld uit de negentiende eeuw van de Franse kunstenaar Emile Chatrousse stelt Jeanne d'Arc (links) en Vercingetorix (rechts) hand in hand voor. Jeanne d'Arc leed in de vijftiende eeuw een eervolle nederlaag tegen de Engelse koning Hendrik V, de Galliër Vercingetorix leed in de eerste eeuw voor Christus een eervolle nederlaag tegen de Romein Julius Caesar.

Wat laat dit beeldhouwwerk zien?

- a. De vergelijkbaarheid van beide figuren.
- b. Het unieke van beide figuren.
- a. De continuïteit in de Franse geschiedenis gedurende 16 eeuwen.
- c. De objectiviteit van zijn interpretatie.

Antwoord: a.

Het unieke van beide figuren wordt niet benadrukt, omdat een accent wordt gelegd op iets wat hen verbindt en dus wat overeenkomstig is. Continuïteit is niet aan de orde omdat er tussen de Romeinse periode en de vijftiende eeuw een groot 'gat' zit waarover hier niets wordt gezegd; er is dus geen continue ontwikkeling. De objectiviteit van de interpretatie is onzin, want een interpretatie is nooit objectief.

Voorbeeld 5 (verklaring - oorzaken)

*In de volgende tekst wordt de geschiedenis van het beleg en ontzet van Leiden besproken. Dit was een belangrijke gebeurtenis uit de Nederlandse Opstand, die plaatsvond in het jaar 1574. Let op de **verklaringen** voor het verloop van de gebeurtenissen die in de tekst voorkomen.*

"Het lot van de Opstand hing af van de loop der gebeurtenissen in Zuid-Holland. Het beleg van Leiden was het kostbaarste, het hardst bevochten, het meest beslissende en het meest heroïsche beleg van de Opstand. Er waren betrekkelijk weinig beroepssoldaten in de stad. De ruggengraat van de verdediging werd gevormd door de schutters. De Spaanse belegeraars bereikten bijna hun doel. Was Leiden gevallen, dan zouden Den Haag en Delft onhoudbaar zijn geweest en de Opstand als geheel zou dan wellicht mislukt zijn. In augustus 1574 raakten de voorraden van Leiden uitgeput en de verdedigers waren er ellendig aan toe. Omdat het lot van de hele Opstand op het spel stond, zette Oranje al zijn kaarten op een poging de schijnbaar verloren stad te redden. Hij stuurde door middel van postduiven zijn belofte aan de hongerende bevolking dat hij hen zou ontzetten als zij nog even volhielden. Boten, voorraden en duizenden zeelieden werden vanuit Zeeland bijeengebracht onder bevel van admiraal Boisot. Ondanks oppositie in de Staten van Holland werden op bevel van Willem van Oranje de dijken langs de Maas doorgestoken teneinde het land meer naar het noorden onder water te zetten. Het ontzet van Leiden was van doorslaggevende betekenis. De Spaanse soldaten ontruimden hierna heel Zuid-Holland, en trokken zich terug op Utrecht en Haarlem."

Bron: J.I. Israel, De Republiek 1477-1806 (Franeker, 1995) deel 1, pp 201-202.

In de tekst staan oorzaken die de afloop van de gebeurtenissen in Leiden in 1574 kunnen verklaren. In welke drie van de volgende zinnen komen zulke oorzaken voor?

- De voedselvoorraad van Leiden was te klein voor een lang beleg.
- Willem van Oranje en de geuzen legden meer gewicht in de schaal dan de mening van de Staten van Holland.
- De Spaanse belegeraars bereikten bijna hun doel.
- Willem van Oranje zag in dat van het lot van Leiden veel afhing.
- Het beleg van Leiden was het meest heroïsche beleg van de Opstand.

Antwoord: a, b en d.

Het feit dat er weinig voedsel was, het feit dat Willem van Oranje iets inzag en het feit dat zijn mening en die van de geuzen gewicht in de schaal legden, deze feiten zijn van doorslaggevend belang voor de afloop van de gebeurtenissen. Het feit dat de Spaanse belegeraars bijna hun doel bereikten, verklaart de afloop van het beleg niet. De constatering dat het beleg van Leiden het meest heroïsche van de opstand was, is een waardebeoordeling achteraf, geen oorzaak in de stand van zaken destijds.

Voorbeeld 6 (oordelen en historische empathie/standplaatsgebondenheid)

De Amerikaanse Vrijheidsoorlog (1776-1783) is een voorbeeld van een democratische revolutie aan het einde van de achttiende eeuw. De Amerikaanse generaal uit die oorlog was George Washington, later ook de eerste president van de Verenigde Staten. Hij wordt in de Verenigde Staten als een nationale held vereerd. Maar de laatste tijd ontstaan er ook discussies over deze symboolfiguur van Amerika, zoals blijkt uit het volgende krantenbericht uit 1998:

"Onlangs schrok het land op toen bekend werd dat de George Washington Elementary School in New Orleans had besloten om de naam van Washington van de gevel af te halen. Als

slavenhouder zou hij geen inspirerend voorbeeld zijn voor de merendeels zwarte leerlingen. En bovendien had de stad al vijf jaar eerder besloten dat alle scholen die naar voormalige slavenhouders zijn genoemd omgedoopt moesten worden.

Het besluit van de school leidde tot felle reacties. Werd Washington geen onrecht aangedaan door hem in de twintigste eeuw met terugwerkende kracht te veroordelen? Moest zijn hele historische betekenis nu worden teruggebracht tot dat ene aspect: het feit dat hij - zoals zoveel van zijn tijdgenoten - slaven hield? Moesten ook alle andere 450 George Washington-scholen in het land opeens een nieuwe naam krijgen? En wat te denken van de hoofdstad van het land, van de deelstaat Washington, de talloze wegen en bruggen die naar hem genoemd zijn, en het dollarbiljet en de munt met zijn beeltenis?'

Om welke historische vaardigheid gaat het **heel specifiek** in deze tekst (Je mag maar een antwoord kiezen):

- a. Continuïteit en verandering
- b. Historische empathie/standplaatsgebondenheid
- c. Historische verklaringen (oorzaak – gevolg)
- d. Bron en vraagstelling

Antwoord: a

In deze tekst wordt duidelijk dat de normen en waarden en de historische context van zowel heden als verleden van invloed is op de oordeelsvorming.

Mogelijke open vraag

- a. Leg uit welk probleem in deze tekst aan de orde komt met betrekking tot oordelen over personen uit het verleden.
- b. Besteed in je antwoord aandacht aan:
 - de tijdgebondenheid van mensen in het heden en
 - de tijdgebondenheid van mensen in het verleden.

Antwoord:

- a. Het probleem is welke maatstaven je moet gebruiken bij het oordelen over mensen in het verleden: de maatstaven van tegenwoordig of de maatstaven die destijds golden.
- b. Tijdgebondenheid van mensen uit het verleden: George Washington leefde in een tijd waarin slavernij als 'normaal' werd beschouwd. In zijn tijd werd hij er ook als leider van de revolutie niet op aangekeken dat hij slavenhouder was.
- c. Tijdgebondenheid van mensen in het heden: tegenwoordig wordt slavernij algemeen afgekeurd. Het is voor mensen van tegenwoordig moeilijk te verteren dat het in andere tijden anders is geweest. Ze veroordelen mensen uit het verleden dus al gauw vanuit hun eigen tijdgebondenheid.)

Voorbeelden van slechte meerkeuzevragen

Dagelijks beantwoord ik vier meerkeuzevragen over de Nederlandse taal en sinds enige tijd ook over de Engelse taal. Ik doe dat niet zozeer om mezelf nederig te houden (ik maak meer fouten dan me lief is), maar om elke dag iets bij te leren. Op een dag viel ik echter over de volgende Engelstalige meerkeuzevraag:

(Uitdrukking: gouden handdruk.)

He has received a handshake.

- a. sweaty
- b. golden
- c. silver
- d. blind

Meteen kwam namelijk de vraag bij me op wat je met deze vraag toetst. Het antwoord is, zo denk je, kinderlijk eenvoudig, golden natuurlijk. Maar kan het wel zo simpel zijn? Ik doe de test namelijk op het hoogste niveau. En al is mijn niveau, volgens mijn kinderen, beslist niet van het hoogste niveau, zelfs zij dichten mij het antwoord op deze vraag nog wel toe.

Toen begon ik dan ook te twijfelen. Zo eenvoudig kan het antwoord toch niet zijn. Een zweterige handdruk is natuurlijk een grapje, bij een blinde handdruk kan ik me niets voorstellen, maar spreken de Engelse misschien van een zilveren handdruk. Ik ging dan ook voor zilver.

Het programma hielp me snel uit de droom, het was wel zo eenvoudig. De Engels economie doet niet onder voor deze onze, ook zij krijgen bij wanpresteren een gouden handdruk.

Blijft dus de vraag wat je met deze vraag toetst? Bij een persoon die zelf leeft van de gouden handdruk van een Engelse firma's, vraag je naar de bekende weg. Bij een leerling met een beperkte kennis van de Engelse taal toetst je of hij weet wat goud in het Engels is. Bij een meer begaafde leerling (en dan heb ik het uiteraard niet over mezelf), toets je echter niets, die breng je alleen maar op een dwaalspoor.

Nog een voorbeeld van een vraag waarbij ik me afvroeg wat er nu eigenlijk getoetst wordt. Een Engels woord voor 'gierig' is

- a. Stingy
- b. Lavish
- c. Smelly
- d. Vulture

Ik moet bekennen dat ik het woord stingy niet kende. Mijn jongste zoon wist desgevraagd zeker drie synoniemen voor het Engelse woord voor gierig te noemen, cheap, greedy en stingy. Voor hem was

het antwoord dus direct duidelijk. Toch kwam ook ik tot het goede antwoord, maar via een heel andere weg. Ik zag het grapje in de vierde afleider, ik kende de betekenis van vulture, gier. Ik kende ook de betekenis van lavish en smelly, dus moest a het enig juiste antwoord zijn. Ik herkende stingy dus niet als het juiste antwoord en dan rijst de vraag wat er hier wordt getoetst.

Men had ook kunnen vragen:

Welke van onderstaande woorden betekent **niet** gierig?

- a. Stingy
- b. Meager
- c. Greedy
- d. Cheap

Wat wordt er in dit voorbeeld getoetst?

Meer voorbeelden

Voorbeeld 1

Onderstaande vraag is van een type dat je vaak tegenkomt. Er is op zich niets mis mee, behalve dat het heel vaak slechts in schijn een vraag met vier afleiders is. Vaak is er namelijk sprake van een combinatie van twee goed/fout vragen. Dergelijke vragen zijn, zo geformuleerd, eigenlijk alleen bruikbaar als de twee beweringen direct met elkaar verbonden zijn. De praktijk leert dat leerlingen met dit type vraag vaak grote problemen hebben, die dan niet worden veroorzaakt door een onvoldoende beheersing van de stof, maar door de lees- en denktijd die het kost om de formulering van het probleem te begrijpen en het probleem op te lossen.¹

Hieronder volgen twee uitspraken:

- I. Vóór 1848 mocht elke geloofsrichting zelf bepalen hoe het onderwijs werd ingericht.
- II. Vrijheid van onderwijs stelt in de praktijk weinig voor als slechts het openbaar onderwijs volledig door de overheid betaald wordt.

- A Uitspraak I en II zijn juist.
- B Uitspraak I is juist en uitspraak II is onjuist.
- C Uitspraak I is onjuist en uitspraak II is juist.
- D Uitspraak I en II zijn onjuist.

Voorbeeld 2

In onderstaande vraag staan de afleiders zo ver af van het goede antwoord dat je geen historisch redeneren toetst.

¹ Sanders, P. (red) (2011). *Toetsen op school*, blz.101. Arnhem: Cito

Deze poster uit W.O.II maakte onderdeel uit van een campagne om Amerikanen aan te moedigen om:

1. de economie te ondersteunen door een auto te kopen.
2. zuinig te zijn met zaken als brandstof die belangrijk waren voor het voeren van oorlog.
3. verkeersproblemen te helpen oplossen door minder gebruik te maken van de auto.
4. een autoreis door Duitsland te maken.

Als je bronnen gebruikt in een (meerkeuzevraag) is het noodzakelijk om eventuele teksten in een andere taal te vertalen omdat anders niet duidelijk wordt of er historische kennis of historisch redeneren wordt getoetst of kennis van die andere taal.

Voorbeeld 3

Onderstaande vraag heeft betrekking op Engels en lijkt op het eerste gezicht een goede, op kennis gerichte, meerkeuzevraag. Het is bij deze vraag echter mogelijk om via een redenering die niets te maken heeft met je kennis van het Engelse vocabulair de vraag te reduceren tot een tweekeuze vraag.

Er worden namelijk twee, erg op elkaar lijkende, afleiders gegeven, pretty penny en pretty pound. Het ligt daarom voor de hand dat een van beide antwoorden juist is. Als je vervolgens redeneert dat een pound meer waard is dan een petty en pound dus het, te voor de hand liggende, antwoord is, kom je tot het, goede antwoord, pretty penny. Je toetst dan dus eerder de redeneervaardigheid van de leerling, dan zijn kennis van het Engelse vocabulair. En misschien is dat ook wel een belangrijkere vaardigheid.

(Uitdrukking: dit is een duur ding.)

This item costs a

1. heavy penny
2. whole rib
3. pretty penny
4. pretty pound

Voorbeeld 4

Ik ken de Engelse uitdrukking niet. Desondanks kwam ik via logisch redeneren tot het juiste antwoord. Italië ligt te veel voor de hand (Rome is tenslotte de hoofdstad van Italië), het bereiden van een maaltijd en het bouwen van een huis zijn vergelijkbare zaken. Het antwoord zal dus wel het villen van een kat zijn, wat juist blijkt te zijn.

Uitdrukking: vele wegen leiden naar Rome.

There are many ways to

1. prepare a meal
2. build a house
3. Italy
4. skin a cat

Voorbeeld 5

Vermijd vragen waarin gevraagd wordt naar een fout antwoord (de betrouwbaarheid is gering).

Welke van de volgende beweringen is FOUT?

- A. Een toename van hormoon B veroorzaakt een afname van de hormonen C en D.
- B. Een sterke toename van hormoon C stimuleert de productie van de hormonen A en B
- C. Een lage concentratie van hormoon C belemmert de productie van de hormonen A en B
- D. Een hoge concentratie van hormonen C en D belemmert de afscheiding van de hormonen A en B

Voorbeeld 6

Vermijd onzin afleiders zoals in onderstaand voorbeeld de vierde afleider.

Een betekenis van het Engelse woord 'box-office' is

- 1. archiefkantoor
- 2. advertentiebureau
- 3. theaterkassa
- 4. buxuskwekerij

Referenties

Bloom, B.S., Engelhart, M.D., Furst, E.J., Hill, W.H., & Krathwohl, D.R. (1956). *Taxonomy of educational objectives: Book 1, Cognitive domain*. New York: Longman.

Boske, B. ten en Bruijns, V. (z.d.) Nut en Waarde van multiple choice toetsen.

<https://score.hva.nl/Bronnen/Bruijns,%20Ten%20Boske%20-Nut%20en%20waarde%20van%20multiple%20choice%20toetsen.pdf>

Breukers, H., Doorten, M., Joosten-ten Brinke, D., Loth, F., Moerkerke, G., De Roode, F., Schlusmans, K. (2011). *Handboek toetsen en tentamens bij de Open Universiteit. Heerlen: Open universiteit.*
<http://hdl.handle.net/1820/3884>.

Hancock, C.R. (Ed.). (1994). *Teaching, testing, and assessing: Making the connection*. Northeast Conference Reports. Lincolnwood, IL: National Textbook Co.

Masters, J.C., Hulsmeyer, B.S., Pike, M.E, Leichty, K., Miller, M.T., Verst, A.L. (2001) Assessment of multiple-choice questions in selected test banks accompanying text books used in nursing education. *The journal of nursing education*. 2001 Jan; 40 (1):25-32.

Wilschut, A. en Kaap, A. van der (2013). Handreiking schoolexamen geschiedenis havo/vwo

<https://www.hva.nl/kc-onderwijs-opvoeding/gedeelde-content/publicaties/publicaties-algemeen/2014-of-ouder/handreiking-schoolexamen-geschiedenis-havovwo.html>

Websites

<https://toetsing.sites.uu.nl/modules/multiple-choice-vragen/theorie/>

<http://www.teelen.nl/goedetoetsen/>